

En efecte, Miquel, tot és ara i res

Pep Solà

El darrer paràgraf de l'emotiu text de comiat que Miquel Pairoli va escriure adreçat als qui l'acompanyàvem en el dia del seu funeral, diu així:

A l'hora del comiat, només dos mots d'Horaci: carpe diem, amics, companys, beveu el vi, gaudiu la mel. Que la vida és breu i passa, i tot és ara i res.

Així, doncs, aquest text on en Miquel agraeix tot allò que li havia estat concedit en aquesta vida, que no és poc, acaba amb un dels versos més coneguts del poeta Joan Vinyoli, vers que apareixen en diversos poemes i que dona títol a un dels llibres més celebrats, *Tot és ara i res*, publicat l'any 1970. Amb aquest llibre iniciava la seva darrera etapa, caracteritzada per una desbordant febre creativa.

Pairoli retia el seu darrer homenatge i reconeixement al poeta que se li havia revelat amb el poema "Jo sé que tinc una tirada als somnis" i que havia tingut ocasió de conèixer personalment. Com Jaume Pont, Josep Albertí i Francesc Parcerisas era, en aquells moments, un dels joves crítics literaris que descobria, valorava i divulgava la poesia de Vinyoli, en el seu cas des de les pàgines de la revista Presència i del diari Avui.

La primera ressenya que va dedicar a la seva obra fou del *Llibre d'amic* i en Miquel hi deia:

... és una experiència de tipus místic: el pelegrinatge de la parella humana que cerca aquest Trascendent, aquest Inaccessible, que el poeta no vol identificar amb Déu sinó amb una Totalitat, amb una Plenitud en la inserció de l'home en el cosmos. La Naturalesa, l'Amor, i un obsinat avançar vers aquest Trascendent són els mitjans que l'hi acosten. (Presència, 10/XII/1977)

Vinyoli, agraït per l'article, li dedicava el poema "Cor poderós" del següent llibre, *El griu* (1978), i en una carta datada el 13 de juny de 1978 s'excusava per la demora en la resposta i li explicava

que la trombosi cerebral del mes de maig li havia paralytitzat el costat esquerre del cos. També li deia que si no hagués estat per la malaltia hauria anat a Quart per veure'l i que desitjava que aquest estiu es poguessin trobar a Begur o Girona i "passar tot el dia junts".

Però la trobada estival no va poder ser i l'encontre hagué d'esperar la tardor d'aquell mateix any quan, després de concertar la visita per telèfon, en Miquel el visitava al seu pis de Barcelona, al carrer Castellnou, en el barri de Les Tres Torres. D'aquella visita va impressionar-lo l'estat físic del poeta, encara convalescent de la trombosi:

Vinyoli tenia 64 anys, però semblava molt més vell. Tremolós, caminava encorbat, ajudant-se d'un bastó. Parlava amb coherència, però molt a poc a poc, sense expressar idees complexes, tot mirant cap a un punt indefinit de la paret, amb la boca una mica de gairell i amb un regalim de saliva humitejant la commissura dels llavis, que es torcava amb un mocador [...] tal com diu en el poema ["Autoretrat a seixanta-cinc anys"] tenia un rostre de color vinós, tentinejava, palpava les parets.¹

En les visites posteriors, el poeta havia millorat notablement el seu estat de salut i pogueren conversar amb més normalitat sobre poesia i poetes, en especial Rilke i Cernuda. De la seva poesia li havia explicat que no estava prou convençut de la publicació d'*El griu*, que potser l'havia d'haver deixat reposar i madurar més temps.

El juliol de 1979 Pairoli tornava a escriure sobre la seva poesia. Ara ho feia a l'Avui i a propòsit de la publicació del volum *Obra poètica 1975-1979*. Acabava l'article amb aquesta síntesi de l'obra de Vinyoli:

Amb una exigència constant, la d'ésser fidel a la pròpia experiència vital, la d'ésser fidel al propi dolor i a la pròpia voluntat de saber, la poesia de Joan Vinyoli, que neix de la intransfe-

rible aventura personal del poeta se'ns fa entrançable als altres perquè és l'essència del viure humà, la problemàtica de la nostra condició, allò que nodreix els seus versos. I aquesta, de manera general, és, sens dubte, la mesura principal que defineix el clàssic.

Crec que Pairoli va ser, doncs, el primer a entreveure la categoria de clàssic en Vinyoli i aquest, agraït, li tornava a escriure:

És un bon article, ben estructurat, ben escrit, qualitats no freqüents en la crítica jove de la nostra terra. El felicito per aquesta manera tan digna de treballar i li auguro i desitjo de tot cor una brillant carrera en aquest difícil mester de la crítica literària, que ens és tan necessari. El seu article em fa molt de bé perquè dóna una idea prou clara de la meua obra. La lloança probablement immerescuda que em fa en l'últim paràgraf em conforta i m'encoratja. (Barcelona, 4/VIII/1979)

La quarta i última visita fou a finals de 1979, quan Pairoli feia el servei militar lluny de Catalunya i aprofitava un permís per desplaçar-se a Barcelona on dinarien plegats, prop del seu domicili, segurament al Bang-Bang o al Pensylvania. L'any 1984 Pairoli assistia a l'enterrament del poeta i en sortia dolgut com posen de manifest aquestes ratlles:

Vaig anar a l'enterrament. Hi havia molta gent amb ulleres fosques, però que reia i conversava relaxadament. Després va venir la inevitable pluja de medalles. Totes tres coses, la fotografia del cadàver [apareguda en un mitjà de comunicació], l'enterrament i les medalles em van disgustar. Preferiria no haver-ho vist. M'estimo més recordar Vinyoli assegut al sofà de casa seva, bevent Bitter Kas a pesar seu i parlant de poesia amb paraules lentes, amb un gest de la mà dreta a l'aire, amb respecte i saviesa.²

Però Vinyoli, com ja havia avançat en Miquel, era un clàssic i els clàssics quan arriben ho fan per quedar-se i així havia estat. Anys després, m'honorava venint-se a presentar a Girona, i a Santa Coloma de Farners, la biografia del poeta, *La bastida dels somnis*, editada per CCG Edicions. Recordo, entre moltes altres coses, que li agradava utilitzar unes paraules que un autor que admirava, Cesare Pavese, havia escrit en el seu dietari, *L'ofici de viure*: "He donat poesia als homes", escrivia Pavese. I en Miquel deia que "Vinyoli, com Pavese, també havia donat poesia als homes i això era el que havia donat sentit a la seva vida."

Més tard, va voler venir a Santa Coloma per visitar la biblioteca personal de Joan Vinyoli, dipositada en aquesta ciutat, precisament a la biblioteca municipal que porta el seu nom. Tenia un interès especial per veure les edicions de Rilke i Hölderlin però sobretot dels *Pensaments* de Pascal i recordo que en va prendre algunes notes. Abans, tot dinant al Restaurant Vent d'aram, havíem estat conversant sobre l'equivalent musical de la poesia de Vinyoli. Ell opinava que s'acostava més a l'expressió solitària i crepuscular del blues mentre que jo era de l'opinió que ho feia a la del jazz, del jazz líric de Coltrane o Baker. Tots dos coincidíem que la música del poeta cercava l'Absolut i evocàvem el poema "Pyramid", que pren el títol d'un blues que interpreta The Modern Jazz Quartet.

En el seu darrer text, un veritable testament moral, ens convidava a beure el vi i a gaudir la mel perquè, seguint Horaci, cal aprofitar el temps i, d'acord amb Vinyoli, "tot és ara i res". Aquesta divisa, al costat de la d'Horaci, adquireix un significat complementari i sembla dir-nos que la vida és un continu format per una successió d'instantos que cal viure plenament, amb la màxima intensitat, com ells dos van fer, amb tots els plaers i dolors associats, perquè efectivament, Miquel, en la màgia de cada instant podem fer moltíssimes coses, des de convocar els morts fins a tocar el foc primer de l'amor.

¹ Miquel Pairoli, text inèdit, febrer 2009.

² *Idem*

Miquel Pairó

Quart, 28. VII. 07

Benvolgut Pep,

Aquí t'envio fotocòpia dels papers
referits a Vinçoli que van comentar.
Hi ha fotocòpia de les tres cartes
que en conservo i fotocòpia
dels dos articles que van dedicar

a la seva poesia en vida d'ell.
El de "Previdència" sobre Hibre d'amic és
del 10. XII. 77 i el de l'"Arvi" és del
juliol del 79. També t'envio fotocòpia
d'un altre - una mica indignat - que van
publicar ^{al Pont} després de la seva mort i a conse-
qüència de tot el que es va esdevenir. Bé,
Pep, ja requirirem en relació. Boa feina.
Salutacions cardials.

Miquel Pairó